

Budgetlægningsprocedure for perioden 2025 - 2028

Godkendt af Økonomiudvalget

Den xx . februar 2024

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Økonomisk politik.....	3
2.1.	Den økonomiske situation.....	3
2.2.	Budgetloven.....	4
3.	Pris- og lønudvikling.....	5
4.	Budgetrammer.....	5
4.1.	Råderumsforslag.....	6
5.	Forslag til nye tiltag/aktivitetsændringer på drift.....	6
6.	Forslag DUT-reguleringer.....	7
7.	Anlæg.....	7
7.1.	Jordforsyning.....	10
8.	Brugerfinansieret område:.....	10
9.	Høringsproces i MED-organisation.....	10
10.	Budgetmateriale og administrativ budgetlægning.....	11
11.	Aflevering til Viden og Strategi.....	11
12.	Tidsplan.....	11
13.	Politisk behandling af budgettet.....	12
13.1.	Fagudvalgsbehandling i foråret.....	12
13.2.	Politisk behandling efter sommerferien.....	12
14.	Budgetmaterialet.....	12
15.	Efter budgetvedtagelsen.....	13
16.	Overordnet tidsplan for budgetlægningen.....	14
Bilag:	Skema til nye tiltag/aktivitetsændringer med effektvurderinger (skema 1). Skema til DUT-sager (skema 2). Skema til anlægsprojekter (skema 3). Skema til råderumsforslag (skema 4) Årscyklus.	

1. Indledning

Dette notat indeholder en samlet procesbeskrivelse for arbejdet med budget 2025–2028 i Ringkøbing-Skjern Kommune primært frem mod budgetkonferencen i august måned 2024.

Budgetprocessen for 2025-2028 skal ses i en kontekst, hvor Ringkøbing-Skjern står overfor en virkelighed med et stort udgifts- og aktivitetspres, og hvor udfordringen bliver kun større i de kommende år. Det skyldes blandt andet en stigende andel af ældre borgere, som har brug for pleje og omsorg, samt høje forventninger til den lokale service. Vi har et solidt udgangspunkt, men der vil alligevel være behov for at finde nye måder at levere velfærd på, som er både effektive og bæredygtige. Det kræver innovation, digitalisering og samarbejde på tværs af sektorer og faggrupper. Budgetprocessen skal understøtte dette.

2. Økonomisk politik

Udgangspunktet for budgetlægningen vil være de overordnede politiske målsætninger:

- Kassebeholdning ultimo året skal være 150 mio. kr. – det vil sige fortsat fokus på robust økonomi.
- Den af KL udmeldte vejledende anlægsramme overholdes.
- Den af KL udmeldte andel af rammen for serviceudgifter overholdes.
- Der budgetlægges ikke med kassetræk.

2.1. Den økonomiske situation

I budget 2024 udgør overskuddet i årene 2025 til 2027 af den ordinære drift i gennemsnit 224 mio. kr. pr. år, hvilket sammen med planlagt lånoptagelse dækker de budgetlagte anlægsudgifter samt udgifter til afdrag på lån. Derfor er der budgetlagt med kasseopbygning. Bruttoanlægsudgifterne inkl. jordforsyningen udgør for perioden 2025 til 2027 i gennemsnit 167 mio. kr. pr. år. På trods af, at Ringkøbing-Skjern Kommune i 2024 havde et brutto anlægsbudget på 167 mio. kr. kan rammen for 2025 ikke umiddelbart forventes at være særlig meget højere end sidste år. Den endelige ramme kendes ikke på nuværende tidspunkt, men med samme metode, som anvendt til budget 2024, vil rammen for 2025 fortsat være ca. 138 mio. kr. Endvidere er det usikkert, hvilket anlægsniveau økonomiaftalen vil indeholde.

Den skattefinansierede kassebeholdning er stigende over budgetperioden 2025 til 2027 fra 210 mio. kr. ultimo 2025 til 291 mio. kr. ultimo 2027, hvilket ligger højere end målsætningen.

Der var alt i alt tale om et meget gunstigt budget, som dog i høj grad er baseret på, at indtægterne er skønnet markant højere end de tidligere år. Det er usikkert, om indtægtsniveauet også fremadrettet vil være så gunstigt.

Ovenstående er specificeret i nedenstående tabel:

Tabel 1. Den økonomiske situation

mio. kr. / - = indtægt	2025	2026	2027	Gennemsnit
Resultat af skattefinansieret drift inkl. renter	-211	-252	-211	-224
Skattefinansieret anlæg inkl. jordforsyning				
<i>Anlægsudgifter</i>	176	160	164	167
<i>Anlægsindtægter</i>	-16	-16	-18	-17
Skattefinansieret anlæg, netto	160	144	146	150
Afdrag, nye lån og finansforskydninger	30	44	46	
Balance (+ = kasseopbygning)	20	63	18	

Ligesom tidligere år blev der ved budgetlægningen for budgetperioden 2024 – 2027 i tråd med de politiske signaler fra regeringen indarbejdet en forventet indtægt som følge af den demografiske udvikling i perioden. Beløbet, der er indregnet, udgør 7,5 mio. kr. i 2025, 15 mio. kr. i 2026 og 22,5 mio. kr. i 2027.

SKAT er fortsat i gang med at genvurdere alle ejendomme. Frem til 2028 må kommunen ikke hæve grundskylden, men godt sænke den. Ringkøbing-Skjern Kommunes grundskyldspromille er ved lov nedsat fra 31 promille til 16,4 promille. Det er intentionen, at borgerne og virksomheder herved i gennemsnit skal opleve en uændret udgift til grundskyld. Det samlede billede heraf foreligger dog endnu ikke. SKAT har senest vurderet, at indtægterne for Ringkøbing-Skjern Kommune i 2024 skulle være 303 mio. kr.

Fra 2024 og frem er de nye vurderinger indregnet i kommunernes finansiering og integreret i tilskud- og udligningssystemet. Opgaven med opkrævning er overgået til staten.

For perioden 2021-2023 bliver borgere og virksomheders grundskyld også efterreguleret ud fra nye vurderinger og det er planen, at den økonomiske konsekvens herved skal neutraliseres på kommuneniveau. Helt ekstraordinært vil kommunen modtage compensationen fra staten vedrørende dette. Ringkøbing-Skjern Kommune har indarbejdet en forudsætning om at modtage 45 mio. kr. i 2026. Beløbets størrelse er dog omfattet af stor usikkerhed ligesom det først kommer til udbetaling, når der foreligger endelige vurderinger. På nuværende tidspunkt er der i kassebeholdningen fra budget 2024 reserveret 30 mio. kr. til forventet tilbagebetaling som følge af forventede uoverensstemmelser mellem det beløb kommunen har opkrævet og det niveau de endelige vurderinger vil lande på. Efterregulering vedrørende 2021-2023 er en kommunal opgave.

På udgiftssiden oplever Ringkøbing-Skjern Kommune, ligesom rigtig mange andre kommuner, i særlig grad udfordringer på det specialiserede voksenområde, hvor der i budget 2024 var forventede ubalancer i overslagsårene. Denne udfordring skal som minimum løses for 2025.

Endelig er der særskilte udfordringer på anlæg, som er beskrevet nærmere i afsnit 7.

2.2. Budgetloven

Kommunerne er omfattet af en budgetlov som har til formål at sikre balance eller overskud på de samlede offentlige finanser og en hensigtsmæssig udgiftsstyring i stat, kommuner og regioner. Loven sætter de overordnede rammer for budgetlægningen. Det fremgår blandt andet, at i årsbudgettet og de flerårige budgetoverslag skal indtægterne (ekskl. anlægsindtægter) være større end eller lig med driftsudgifterne. Det er tilfældet i Ringkøbing-Skjern Kommunes budget.

I årsbudgettet er der adgang til at budgettere med generelle reserver, der maksimalt kan udgøre 1 pct. af kommunens budgetterede nettodriftsudgifter til service svarende til ca. 29 mio. kr. for Ringkøbing-Skjern Kommune. Ringkøbing-Skjern Kommune har som et led i den

fælleskommunale budgetkoordinering budgetteret med en generel reservepulje i 2024, men ikke i 2025 og frem.

I forlængelse af budgetloven fastsættes udgiftslofter for hhv. stat, regioner og kommuner. Det kommunale udgiftsloft fastsættes som "servicerammen". Servicerammen er ét-årig. Den fastsættes for kommuner under ét i økonomiaftalen og KL laver efterfølgende en vejledende fordeling på kommuner, som tager udgangspunkt i budgetterne året før. Ringkøbing-Skjern kommune har i 2024 serviceudgifter på 2,887 mia. kr. I rammerne jf. tabel 2 udgør serviceudgifterne 2,812 mia. kr. Det betyder, at der i udgangspunktet (før konsekvenser af økonomiaftalen) kan afholdes yderligere 75 mio. kr. uden at overskride den forventede serviceramme. Der er en risiko for / det er sandsynligt, at rammen for serviceudgifter vil blive reduceret i forbindelse med økonomiaftalen.

3. Pris- og lønudvikling

Som følge af det tidlige tidspunkt for den politiske behandling i Økonomiudvalget vil rammerne medio februar måned være i 2024 priser. Når pris- og lønudviklingen foreligger jf. økonomiaftalen, vil budgetrammerne til fagområderne blive opreguleret til budgetårets prisniveau. Alle efterfølgende ændringer foretages i budgetårets prisniveau.

Det skal bemærkes, at visse udgiftsområder siden 2010 ikke er prisfremskrevet. Det handler om følgende udgiftsområder:

- Fødevarer (art 2.2), fx indkøb til Åkanden og køkkener
- Brændsel og drivmidler (art 2.3), fx el og varme (Ejendomscentret) og brændstof til biler
- Øvrige varekøb (art 2.9), fx hjælpemidler og salt til vintertjenesten i Vej og Park
- Tjenesteydelser uden moms (art 4.0), fx køb af pladser hos private botilbud

En fremskrivning af disse 4 arter fra 2024 til 2025 niveau¹ koster ca. 5,6 mio. kr. i 2025. Set over hele budgetperioden 2025 – 2028 vil den akkumulerede merudgift ved prisfremskrivning være ca. 55 mio. kr. Nul-fremskrivningen medvirker dermed til at danne et råderum i budgettet. Nul-fremskrivningen har været praktiseret siden 2010 og har dermed over lang tid stillet krav om lokal omprioritering eller tilbagehold, for at budgettet til at række.

Såfremt Økonomiudvalget vælger at stoppe denne procedure, tilpasses dette afsnit Rammerne i tabel 2 er pt. opgjort i 2024 priser og vil dermed ikke blive påvirket.

4. Budgetrammer

Økonomiudvalget udmelder driftsrammer til budgetlægningen for 2025 – 2028 primo februar måned 2024 i forbindelse med godkendelse af budgetlægningsproceduren.

Udgangspunktet er budgettet for overslagsårene 2025 – 2027 i sidste års vedtagne budget med eventuelle godkendte korrektioner samt vurderinger på udviklingen. 2028 er som udgangspunkt en kopi af 2027. Inden budgetkonferencen fremlægges korrektionsforslag vedrørende demografi, som derfor i sagens natur typisk vil være lidt større i 2028 end i de øvrige år.

KL og regeringen aftaler i de årlige økonomiaftaler den forventede størrelse af overførselsindkomsterne for det kommende budgetår. Overførselsindkomsterne finansieres af staten for kommunerne under ét via bloktilskud. Ved budgetlægningen for 2024 blev budgetrammerne fastsat ud fra en realvækst i nettoudgifterne på ca. 10 mio. kr. årligt som følge af ændrede refusionsregler vedrørende førtidspensioner og fleksjob. Denne udvikling er videreført i rammerne for 2028.

¹ Med fremskrivningsprocenterne som de var forventet i juni 2023.

Nedenfor vises driftsrammerne for de enkelte udvalgsområder. Alle rammer er i 2024 prisniveau. Der vil ske fremskrivning til 2025 prisniveau, når KL har udmeldt forventninger til pris- og lønudvikling.

Tabel 2. Driftsrammer, skattefinansieret område

1.000 kr.	2024	2025	2026	2027	2028
Økonomiudvalget	455.079	451.360	447.410	446.176	446.176
Generel reserve (under ØU)	28.342				
Social- og Sundhedsudvalget	1.193.217	1.188.513	1.195.085	1.200.402	1.200.402
Beskæftigelsesudvalget	980.221	988.091	1.000.590	1.012.846	1.022.846
Teknik- og Miljøudvalget ekskl. affalds- og genbrugsområdet	157.424	159.166	158.352	158.589	158.589
Børne- og Familieudvalget	1.090.783	1.074.984	1.068.500	1.063.372	1.063.372
Kultur- og Fritidsudvalget	100.694	94.375	95.388	96.138	96.138
Erhvervs-, Klima- og Arbejdskraftudvalget	36.139	16.012	25.882	25.753	25.753
Driftsudgiftsrammer i alt	4.041.899	3.972.501	3.991.207	4.003.276	4.013.276

Processen omkring demografireguleringer:

- Befolkningsprognosen udarbejdes i maj/juni måned med henblik på at få erfaringer med fra de første måneder af det aktuelle år.
- Der udarbejdes på grundlag af den aktuelle befolkningsprognose forslag til eventuelle korrektioner af **tidligere** indregnet demografireguleringer frem mod budgetkonferencen i august måned.
- I det aktuelle budgetår følges demografiudviklingen i forbindelse med de løbende budgetopfølgninger, og der foretages en beregning af eventuelle budgetkorrektioner ved budgetopfølgningen pr. 31. oktober. Budgetopfølgningssagen pr. 31. oktober forelægges Økonomiudvalget samt Byrådet til afgørelse af, hvorvidt der skal ske reguleringer af budgetterne, såfremt beregningerne giver anledning hertil.

Der foretages demografireguleringer på følgende områder:

- Antal skoleelever
- Antal børn i pasningsordninger
- Antal ældre i hjemmepleje/ældrecentre
- Antal modtagere af hjemmesygepleje
- Tandplejen
- Sundhedsplejen.

4.1. Råderumsforslag

Her laves et afsnit om udarbejdelse af forslag til et råderum, i fald Økonomiudvalget beslutter det.

5. Forslag til nye tiltag/aktivitetsændringer på drift

Udvalgene har mulighed for at fremsende forslag til nye tiltag. Ethvert forslag til nye tiltag/aktivitetsændringer skal modsvares af et kompenserende finansieringsforslag. Det er også muligt, at der fremsendes flere forslag til nye tiltag/aktivitetsændringer på et udvalgsområde, og samtidig fremsende et samlet kompenserende finansieringsforslag indenfor udvalgets samlede opgaveportefølje. Finansieringsforslaget, der dækker flere nye tiltag, kan udarbejdes på et særskilt skema. Udarbejdelsen af finansieringsforslag understøtter den politiske proces med fastlæggelse af serviceniveauet på de forskellige områder og herunder omprioritering af budgetmidler mellem områderne.

Det er også muligt for de politiske partier eller enkeltstående medlemmer af Byrådet at fremsende forslag inden afleveringsfristen i juni måned. Disse forslag når typisk ikke at blive udvalgsbehandlet.

På budgetkonferencen prioriteres udgiftsforslag og finansieringsforslag ud fra den økonomiske situation.

Til beskrivelse af nye tiltag/aktivitetsændringer herunder kompenserende finansieringsforslag anvendes et standardskema, som vedlægges som bilag (skema 1).

Beregninger i foråret 2024 skal være i 2025 priser. Der skal gøres opmærksom på, at der er fastsat en minimumsgrænse på **100.000 kr. pr. forslag pr. år**.

Det er også muligt at fremsende mere tværgående forslag/businesscase, der involverer flere fagudvalgsområder.

Forslagene, herunder eventuelle forslag fra de politiske partier og enkeltmedlemmer af byrådet, skal afleveres i juni måned sammen med det øvrige budgetmateriale jf. tidsplanen.

6. Forslag DUT-reguleringer

Når Folketinget og regeringen gennemfører regelændringer af bindende karakter for kommunerne, skal det statslige bloktilskud justeres svarende til de udgiftsmæssige konsekvenser for kommunerne under ét af de nye regler.

En sådan justering foretages, hvad enten der er tale om love vedtaget af Folketinget eller bekendtgørelser og cirkulærer, der er administrativt fastsat af den enkelte minister. Justeringen benævnes i daglig tale DUT (Det Udvidede Totalbalanceprincip). Det er DUT, der sikrer, at kommunerne får de nødvendige midler tilført, når Folketinget ændrer på regler af udgiftskrævende karakter, som skal føres ud i livet i kommunerne. DUT går dog begge veje. Når Folketinget fjerner en kommunal opgave eller mindsker kravene til en given opgave, så gøres bloktilskuddet også tilsvarende mindre.

Hvert år udmeldes ændrede bloktilskudsbeløb afledt af DUT-reguleringer i forbindelse med Regeringsaftalen. Den økonomiske konsekvens for Ringkøbing-Skjern Kommune er ikke altid lig med den forholdsvis andel af DUT-reguleringen på landsplan. Budgetkorrektioner (såvel positive som negative) til et fagområde afledt af DUT-reguleringer sker derfor efter en konkret beskrevet konsekvens af lovændringen i forhold til Ringkøbing-Skjern Kommune og ikke som en automatisk regulering af budgetområdet.

Da DUT-reguleringen først kommer sammen med Økonomaftalen, kan rammereguleringen afledt af lovændringerne ikke nå behandling i fagudvalgene. Administrationen udarbejder forslag til reguleringer hen over sommerferien. Forslagene indgår i materialet til budgetseminaret.

Der reguleres ikke for DUT-reguleringer, når beløbet ligger **under 100.000 kr. pr. år** medmindre, der er helt særlige årsager.

7. Anlæg

Der udarbejdes ikke en særskilt anlægsramme til det enkelte udvalgs budgetlægning. I stedet tages udgangspunkt i sidste års investeringsplan. Anlægsbeløb indarbejdet i overslagsårene i sidste års budget lægger til fulde og mere til beslag på den anlægsramme, kommunen kan forvente. Der er således behov for at reducere mængden af anlægsprojekter – eller niveauet for de enkelte projekter. Herudover kan det ikke udelukkes, at der kan opstå behov for nye anlægsprojekter på grund af konkrete situationer. Det vil som minimum medføre behov for omprioriteringer.

Nedenfor er der opstillet en oversigt over de beløb, som blev afsat i afsat i budget 2024. Der sker i udgangspunktet ikke nogen prisregulering af anlægsprojekterne. Hvis der er tale om projekter, hvor der er indgået kontraktmæssig forpligtelse, som indeholder en prisregulering, kan denne fremlægges som en teknisk korrektion af beløbet.

Målsætningen for anlægsområdet er, at den af KL udmeldte vejledende anlægsramme overholdes. KL havde til budget 2024 udmeldt en vejledende bruttoanlægsramme på 138 mio. kr. for Ringkøbing-Skjern Kommune. Med mindre niveauet i Økonomiaftalen ændres væsentligt forventes bruttoanlægsrammen fortsat at være ca. 138 mio. kr.

Tabel 4 viser budgetoverslagsår fra budget 2024, idet 2028 indeholder videreførelse af puljer samt de budgetbeløb, som sidste år var forudsat afholdt "efter 2027". Der er i alle år tale om en overskridelse af den forventede bruttoanlægsramme.

Tabel 3. Anlægsudgifter på det skattefinansierede område.

1.000 kr. / 2025 priser		2024	2025	2026	2027	2028
Økonomiudvalget ekskl. jordforsyning	U	23.090	19.780	20.280	13.280	13.280
	I	-3.400				
Social- og Sundhedsudvalget	U	11.833	5.053	11.223	48.622	40.000
Teknik- og Miljøudvalget ekskl. affalds- og genbrugsområdet	U	54.695	52.645	53.850	47.100	88.480
Børne- og Familieudvalget	U	42.402	65.521	46.520	26.520	75.120
Kultur- og Fritidsudvalget	U	4.593	3.443	3.440	3.440	3.440
Erhvervs-, Klima- og Arbejdskraftudvalget	U	600				
Jordforsyningen	U	30.000	30.000	25.000	25.000	25.000
	I	-10.000	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Ikke disponeret ramme	U	0	0	0	0	0
I alt netto	N	153.813	160.442	144.313	147.962	229.320
I alt brutto	U	167.213	176.442	160.313	163.962	245.320
Forventet ramme			138.000	138.000	138.000	138.000
<i>Afvigelse til forventet ramme</i>			38.442	22.313	25.962	107.320

I anlægsbudgettet er der årlige puljer og anlægstilskud, som kan videreføres ud i år 4. Videreførelse af puljer fra 2027 på uændret niveau udgør 57,140 mio. kr. jf. tabel 4.

Nedenfor er der en specifikation af puljerne samt en opgørelse over projekter, hvor der i budget 2024 var forudsat, at der blev afsat yderligere midler efter 2027. Forventede projektbeløb efter 2027 udgør i alt 163,800 mio. kr. Puljer og forventede projektbeløb udgør således brutto (kun udgifter) i alt 245 mio. kr. i 2028, hvilket langt overstiger den forventede vejledende bruttoanlægsramme.

Tabel 4. Oversigt over tilbagevendende puljer og projektbeløb placeret efter 2027

1.000 kr.	Tilbagevendende puljer 2029	Projektbeløb efter 2027
Økonomiudvalget	13.280	0
Mindre anlægsprojekter, RKSK Ejendomme	1.500	
Offentlige toiletter - genopretning af niveau	600	
Udbedring af klimaskærm, kommunale bygninger	4.000	
Energioptimering - ny pulje	2.500	
Klimapulje til bæredygtige bygninger	2.500	
El-ladestander ved kommunale bygninger	1.000	
Pulje til bygningsfornyelse, skimmelsvampsager mv.	120	
Bygningsforbedringsudvalget	560	
Gearingspulje	500	

1.000 kr.	Tilbagevendende puljer 2029	Projektbeløb efter 2027
Social- og Sundhedsudvalget		40.000
Nyt aflastningscenter		40.000
Teknik- og Miljøudvalget	33.900	54.580
Skovrejsningsprojekt i Ringkøbing	540	
Pulje til lokale stiruter	500	
Naturområder	1.500	
Klimasikringspulje	1.000	
Belysningsanlæg	560	
Pulje til byforskønnelsesprojekter	500	
Pulje til cykelstier	5.000	
Strækningsoptimering Søndervig-Hvide Sande	2.000	
Pulje til sideudvidelser	5.000	
Opgradering af belysning i fodgængerfelter	500	
Udskiftning af LED gadelys	3.300	2.580
Pulje til projekter i samarbejde med Forsyning	6.000	
Pulje til trafiksikkerhedsprojekter	2.500	
Pulje til vedligehold af broer og bygværker	1.500	
Affaldshåndtering i det offentlige rum		2.000
Havneprojekter	1.500	
Renovering af vejbro ved Sønderskovvej		5.000
Følgeudgifter 2+1 vej Rute 15		40.000
Sikre skoleveje i Skjern/Tarm		5.000
TMU Anlægspulje	2.000	
Børne- og Familieudvalget	6.520	68.600
Anlægspulje	1.520	
Forbedring af indeklima DU	5.000	
Hvide Sande skole - samling af afdelinger m.v.		18.600
Skolen i Skjern og Skjernåskolen		50.000
Kultur- og Fritidsudvalget	3.440	0
Anlægstilskud til idrætshaller	3.440	

Det enkelte fagudvalg bør i løbet af foråret drøfte alle udvalgets forslag, og ikke kun nye forslag. Udvalget kan fremkomme med ønsker til omprioritering af eksisterende budgetlagte anlægsprojekter, ændret periodisering (= forskydning til senere) og efter behov nye anlægsprojekter, idet der henstilles til, at omfanget af nye forslag begrænses mest muligt. Endelig prioritering af anlægsønskerne sker på budgetkonferencen. Anlægsønsker, der omhandler ejendomme, sendes forbi Ejendomscenteret inden forelæggelse for fagudvalg.

Der skal udarbejdes skemaer (skema 3) på alle udvalgets forslag – både tidligere igangsatte forslag og evt. forslag til nye projekter og ønsker til omflytning af eksisterende afsatte rådighedsbeløb.

Fagudvalget skal forholde sig til såvel nye anlægsforslag som de eksisterende projekter. Såfremt der er ændringer til eksisterende rådighedsbeløb, anføres ændringsbeløbet tydeligt.

Der skal udfyldes et skema for hvert projekt. Skemaet er opbygget således, at effektiviteten af investeringen ligeledes kan indgå i beskrivelsen af projektet.

Det er vigtigt at medtage **eventuelle afledte driftskonsekvenser** på skemaet. Til anlægsprojekter, der har stået opført i det sidste overslagsår ved sidste budgetlægning, skal man være opmærksom på, hvorvidt anlægsprojektet medfører afledt drift i de efterfølgende år – det kan være såvel driftsudvidelser som driftsbesparelser.

7.1. Jordforsyning

Jordforsyningen er indeholdt i tabel 4 ovenfor, men gennemgås særligt her. Udgifterne på jordforsyningen tæller med som bruttoanlægsudgifter, mens indtægterne ikke kan modregnes. På området afholdes udgifter og indtægter i forbindelse med køb og salg af arealer samt byggemodning. Området finansieres af den skattefinansierede kassebeholdning og målet er at det over år skal gå i balance. En del af udgifterne til jordforsyningsområdet forudsættes lånefinansieret. En opgørelse over udgifter og indtægter siden kommunesammenlægningen i 2007 viser, at der ved udgangen af 2022 har været et akkumuleret udlæg på 32,5 mio. kr. til jordforsyningsområdet.

På jordforsyningsområdet er der indarbejdet følgende budgetter, idet 2028 niveauet er sat lig 2027 niveauet:

Tabel 5. Jordforsyningen

(i 1.000 kr.)	2024	2025	2026	2027	2028
Salg af jord	-10.000	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Køb af jord inkl. byggemodning	30.000	30.000	25.000	25.000	25.000
Jordforsyningen i alt (det årlige udlæg)	20.000	14.000	9.000	9.000	9.000

- = nettoindtægt

Med ovenstående budgettrammer vil det akkumulerede udlæg til jordforsyningen være stigende i budgetperioden 2025 til 2028 med ca. 41 mio. kr.

Generelt har det været en ret stor udfordring at anvende de afsatte budgetbeløb og opnå de forudsatte indtægter. Således forventes en større overførsel af ikke disponerede midler/opnåede indtægter fra 2023 til 2024.

8. Brugerfinansieret område:

På affalds- og genbrugsområdet er der indarbejdet følgende budgetter:

Tabel 6. Affalds- og genbrugsområdet

Øvrige poster	2023	2024	2025	2026	2027
Drift	-1.511	-1.511	-1.511	-1.511	-1.511
Anlæg	3.500	0	0	0	0

- = nettoindtægt

Ved udgangen af 2024 forventes kommunen at have et tilgodehavende ved affalds- og genbrugsområdet på ca. 39 mio. kr.

9. Høringsproces i MED-organisation

MED-aftalen for Ringkøbing-Skjern Kommune forudsætter som minimum, at HovedMEDudvalget drøfter budgettet med Økonomiudvalget forud for budgetkonferencen. Siden 2022 har der været en yderligere inddragelse i løbet af foråret.

Fagudvalgene afholder således i april måned møde med de enkelte FagMED. Økonomiudvalget holder møde med AdministrationsMED og HovedMED. Udvalgene indhenter høringssvar fra FagMED til de forslag, som fagudvalget påtænker at fremsende til budgetkonferencen. Høringssvar til de enkelte forslag skal ikke påføres skemaet, men det fremsendte høringssvar vedlægges budgetmaterialet. Der er ingen formkrav til høringssvar. Forslag, der omhandler administration, skal fremsendes til det koordinerende administrationsMED senest den 5. juni 2024 kl. 12.00 på lone.nielsen@rksk.dk.

10. Budgetmateriale og administrativ budgetlægning

Viden og Strategi udsender budgetlægningsproceduren til fagudvalgenes drøftelser på deres møde i februar **måned**.

Det er fagchefen, der har ansvaret i forhold til gennemførelse af budgetprocessen med fagudvalget. Det gælder også i forhold til indhentelse af høringssvar fra fagMED inden for de givne tidsrammer. Det er fagområdet, der med bistand fra økonomi udarbejder forslag til nye tiltag og anlæg. Viden og Strategi er under hele budgetlægningsprocessen løbende parat til, i dialog med fagområderne, at bidrage med viden, opgørelser m.v., der kan være med til at bidrage til det bedst mulige kvalificerede budgetoplæg.

Ved udarbejdelse/dokumentation af budgetbeløbene er det vigtigt at fastholde arbejdet med **aktivitetsbaseret budgetlægning**, hvor det er muligt. Målet er at synliggøre aktiviteter og enhedspriser. Ved at budgetlægge på den måde skabes bedre grundlag for budgetopfølgning samt konsekvens af evt. ændrede budgetforudsætninger. Hvis forudsætningerne ændrer sig, kan det enten skyldes at mængden ændres eller at prisen pr. enhed ændres eller begge dele. Det gælder om at opstille mængdeforudsætningerne på en meningsfuld måde og på et niveau, som er til at håndtere.

Viden og Strategi vil også af egen drift løbende hen over året vurdere på nøgletal og centrale udmeldinger, og såfremt de skønnes at kunne have værdi for budgetlægningen, vil der ske kontakt til fagområdet med henblik på en nærmere dialog om situationen. Der vil under budgetlægningsprocessen fra Viden og Strategi være fokus på fastsættelse af indtægtssiden i budgettet. Det vil ske på baggrund af centrale udmeldinger omkring tilskudsmodellen fra KL, befolkningsprognoseberegninger, økonomiaftalen, beskatningsgrundlag m.v.

Benchmarkingrapporten på baggrund af kommunernes regnskaber forventes udsendt før sommerferien. Målet med at udarbejde Benchmarkingrapporten er at skabe fokus på den løbende udvikling og kommunens niveau i forhold til sammenlignelige kommuner. Det giver samtidig en mulighed for at underbygge budgetlægningen med fakta oplysninger.

11. Aflevering til Viden og Strategi

Forslag på driften med eventuelle forslag til nye tiltag med finansieringsforslag samt eventuelle forslag til anlægsprojekter skal afleveres senest 21. juni 2024 til budget@rksk.dk. Det er også gældende for høringssvar fra FagMED.

12. Tidsplan

Den overordnede tidsplan fremgår af sidste afsnit i beskrivelsen – pkt. 19.

Taksterne for børneområdet, ældreområdet og det tekniske område indgår, såfremt det er muligt, som en del af 2. behandlingen i Økonomiudvalget samt i Byrådet. Ellers fremsendes taksterne til særskilt behandling i Byrådet i november måned.

Der er endvidere udarbejdet en årscyklus for budgetlægningen, hvor de væsentligste datoer for regnskabsafslutning og budgetopfølgning er indarbejdet. Års cyklussen vedlægges som bilag.

13. Politisk behandling af budgettet

13.1. Fagudvalgsbehandling i foråret

I februar måned planlægger fagudvalgene budgetprocessen for udvalgets område, herunder mødeaktiviteten med FagMED i april måned.

Fagudvalget foretager behandling af budgetoplægget samt prioritering af nye tiltag, udvidelse af eksisterende aktiviteter samt anlægsprojekter, hvor der jf. de tidligere beskrivelser skal være sammenhæng mellem budgettet og de politiske mål/indsatser.

De forslag som man påtænker at fremsende fra fagudvalget til budgetkonferencen skal fremsendes til FagMED, således at de kan nå at afgive et hørings svar, som afleveres sammen med forslagene senest den 21. juni 2024. Forslag, der omhandler administration, skal fremsendes til det koordinerende administrationsMED senest den 5. juni 2024 kl. 12.00 på lone.nielsen@rksk.dk.

13.2. Politisk behandling efter sommerferien

På Økonomiudvalgets møder i august udvides deltagerkredsen, så alle partier er repræsenteret for så vidt drøftelserne af de kommende budgetforhandlinger. Der vil være en orientering af udvalget om den økonomiske situation, som denne ser ud efter økonomiforhandlingerne.

Efter Byrådsmødet d. 13. august 2024 gives en orientering om budgetsituationen til Byrådet. Byrådets medlemmer tilbydes bistand fra Viden og Strategi til udarbejdelse af en konsekvensberegning af deres budgetoplæg til budgetseminaret

Den 16. august afholdes desuden dialogmøder mellem borgmesteren og fagudvalgenes formandskaber, bl.a. om budget.

Økonomiudvalget afholder et møde med HovedMED den 20. august 2024, hvor budgetoplægget drøftes. HovedMED får forud for dette møde en (teknisk) gennemgang af materialet ved Økonomichefen.

Budgetkonferencen er planlagt til 26.-27. august.

1. og 2. behandlingen af budgettet sker i Økonomiudvalget og Byrådet i henholdsvis september og oktober måned.

14. Budgetmaterialet

Til budgetkonferencen vil der foreligge følgende materiale i dagsordenssystemet:

- Program for budgetkonferencen
- Overordnet budgetredegørelse
- Økonomiaftale
- DUT-sager
- Nye tiltag/aktivitetsændringer
- Anlægsprojekter, inkl. jordforsyning
- Notater, herunder fakta- og videnbaseret materiale af betydning for budgetlægningen
- mv.
- Benchmarkingrapport 2024, FLIS og oversigtsmateriale fra KL
- Hørings svar

Materialet vil være klart hurtigst muligt i løbet af juli/august og senest den 13. august 2024.

Det regneark, der anvendes ved budgetlægningen, kan udleveres til brug som simuleringsværktøj.

Budgetmaterialet, der udsendes til budgetkonferencen, udleveres ligeledes til medlemmerne af HovedMED.

15. Efter budgetvedtagelsen

Ultimo oktober måned udfyldes diverse skemaer til Indenrigs- og Boligministeriet og KL i et samarbejde mellem fagområderne og Viden og Strategi.

I november måned foretager Viden og Strategi en teknisk vedtagelse af budgettet. Ligeledes i november måned sker der tilretninger af bemærkninger/budgetforudsætninger, takster m.v. afledt af Byrådets 2. behandling.

Efterfølgende udarbejdes en budgetbog med følgende indhold:

- generelle bemærkninger
- resultatopgørelse
- investeringsoversigt
- specielle bemærkninger
- hovedoversigt
- artsoversigt
- væsentligste takster
- bevillingsoversigt

Det vedtagne budget offentliggøres på kommunens hjemmeside.

16. Overordnet tidsplan for budgetlægningen

Dato	Tekst
16. januar 2024	Budgetlægningsproceduren drøftes i Direktionen.
6. februar 2024	Budgetlægningsproceduren behandles i Økonomiudvalget og anvendes efterfølgende til at igangsætte budgetprocessen i fagudvalgene. Endvidere godkender Økonomiudvalget drifts- og anlægsrammer.
20. – 27. februar 2024	Fagudvalgene drøfter budgetprocessen inden for udvalgets område herunder mødeaktivitet med FagMED i april måneds fagudvalgsmøder.
2. halvdel af april måned 2024	Fagudvalgene afholder møde med de enkelte FagMED. Økonomiudvalget afholder møder med det koordinerende AdministrationsMED og HovedMED.
30. april 2024	Økonomiudvalget afholder møde med det koordinerende AdministrationsMED og HovedMED.
Primo maj	Direktionen behandler budgetoplægget på Økonomiudvalgets område
28. maj 2024	Økonomiudvalget drøfter budget på udvalgets eget område.
Maj/juni 2024	Fagudvalgene indhenter høringsvar fra FagMED på de budgetforslag som fagudvalget påtænker at fremsende til budgetkonferencen.
5. juni 2024	FagMED fremsender forslag, der vedrører administrationsområdet, til behandling i det koordinerende administrationsMED.
25. juni 2024	Eventuel drøftelse af endelige forslag i Økonomiudvalget
Medio juni 2024	Aktuel kommunaløkonomi (KL's orienteringsmøde om Økonomiaftalen).
21. juni 2024	<ul style="list-style-type: none"> • Budgetforslag på driften med eventuelle forslag til nye tiltag, • eventuelle forslag til anlægsprojekter, • samt høringsvar fra FagMED/det koordinerende administrationsMED afleveres til budget@rksk.dk
Juli 2024	Økonomiaftale og DUT rundsendes administrativt

Budgetlægningsprocedure 2025 - 2028

Dato	Tekst
I august måned	DUT-forslag fremsendes til orientering i fagudvalgene
6. august 2024	Budgetorientering i Økonomiudvalget, udvidet kreds.
13. august 2024 i forlængelse af byrådsmødet	Der afholdes informationsmøde med Byrådet om budgetsituationen.
15. august 2024 kl. 8.00	"Klæd på" møde med HovedMED.
16. august 2024	Dialogmøder mellem borgmester og formandskab i fagudvalg
20. august 2024 kl. 16.00	Udvidet deltagerkreds på økonomiudvalgsmøde. Budgetdrøftelse.
20. august 2024 kl. 10.00	Økonomiudvalget afholder møde med HovedMED om budgetsituationen.
26. og 27. august 2024	Budgetkonference.
27. august 2024 kl. 14.00	Orientering til HovedMED og fag-/stabschefer om budgetkonferencens resultat.
27. august 2024 kl. 15.00	Pressemøde.
27. august 2024	Udsendelse af materiale fra budgetkonferencen til brug for hørings svar. Fagcheferne er ansvarlige for videresendelse til MED-organisationen og andre høringsberettigede.
27/8 - 9/9 2024	Høring i MED-systemet samt ældre- og handicaprådet.
10. september 2024	Første behandling i Økonomiudvalget.
17. september 2024	Første behandling i Byrådet.
19. september 2024 kl. 10	Sidste frist for indsendelse af ændringsforslag.
1. oktober 2024	Anden behandling i Økonomiudvalget.
8. oktober 2024	Anden behandling i Byrådet.

Gennem budgetlægningsperioden orienteres Økonomiudvalget og Direktionen ad hoc.

skema 1

Budget 2025 – Nye tiltag/aktivitetsændringer
med kompenserende finansiering

her skrives projektnavn

Forslag nr. _____

Udvalg:

Funktion:

1. Projektbeskrivelse: (herunder hvordan forslaget harmoniserer med de vedtagne politikker)

2. Beskrivelse af den faglige og økonomiske effekt/konsekvens, der forventes opnået af budgetforøgelsen (uddybende og dokumenteret beskrivelse):

3. Opfølgingsplan på tiltaget:

4. Kompenserende finansieringsforslag: (herunder konsekvenser af forslaget)

5. Viden & Strategis bemærkninger til forslaget:

FORSLAGETS ØKONOMISKE KONSEKVENSER

(Beløb i 1.000 kr. ekskl. moms, + = budgetudvidelse og - = budgetreduktion)

Tekst	2025	2026	2027	2028	Efterfølgende år

riksk.dk

skema 2

Budget 2025 – DUT-sager

**NATURENS
RIGE**

her skrives projektnavn

Forslag nr. _____

Udvalg:

Funktion:

1. Projektbeskrivelse:

2. Viden & Strategis eventuelle bemærkninger til forslaget:

FORSLAGETS ØKONOMISKE KONSEKVENSER

(Beløb i 1.000 kr. ekskl. moms, + = budgetudvidelse og - = budgetreduktion)

Tekst	2025	2026	2027	2028	Efterfølgende år

her skrives projektnavn

Forslag nr. _____

Udvalg:

Funktion:

_____ Omflytning af eksisterende forslag _____ Nyt forslag
Anlægsforslag, der omhandler ejendomme, skal inden fremsendelse forbi RKSK ejendomme.

1. Projektbeskrivelse: (herunder hvordan forslaget harmoniserer med de vedtagne politikker)

2. Beskrivelse af den faglige og økonomiske effekt, der forventes opnået af budgetforøgelsen
 (uddybende og dokumenteret beskrivelse):

3. Opfølgingsplan på tiltaget:

4. Viden & Strategis bemærkninger til forslaget:

FORSLAGETS ØKONOMISKE KONSEKVENSER

(Beløb i 1.000 kr. ekskl. moms, + = budgetudvidelse og - = budgetreduktion)

Tekst	2025	2026	2027	2028	Efterfølgende år
Anlægsudgifter					
Anlægsindtægter					
Afledte driftsudgifter					

her skrives projektnavn

Forslag nr. _____

Udvalg:

Funktion:

1. Projektbeskrivelse: (herunder hvordan forslaget harmoniserer med de vedtagne politikker)

2. Beskrivelse af, hvilke konsekvenser forslaget har (uddybende og dokumenteret beskrivelse):

|

3. Opfølgingsplan på tiltaget:

4. Viden & Strategis bemærkninger til forslaget:

FORSLAGETS ØKONOMISKE KONSEKVENSER

(Beløb i 1.000 kr. ekskl. moms, + = budgetudvidelse og - = budgetreduktion)

Tekst	2025	2026	2027	2028	Efterfølgende år

Årscyklus for budget, budgetopfølgning og regnskab.

Dato	Budgetlægning, budgetopfølgning og regnskab
Pr. 31. januar 2024	Budgetopfølgning
6. februar 2024	Økonomiudvalget godkender budgetlægningsproceduren og herunder budgetrammer
21. – 27. februar 2024	Fagudvalgene drøfter budgetprocessen
Pr. 29. februar 2024	Budgetopfølgning
Pr. 31. marts 2024	Budgetopfølgning til Byrådet
16. april 2024	Byrådet behandler regnskab og årsberetning samt overførselsadgang drift og anlæg
17. – 30. april 2024	Fagudvalgene afholder møde med de enkelte FagMED. Økonomiudvalget afholder møde med det koordinerende AdministrationsMED og HovedMED
Pr. 30. april 2024	Budgetopfølgning
Pr. 31. maj 2024	Budgetopfølgning
Maj/Juni 2024	Fagudvalgene indhenter hørings svar fra FagMED på de budgetforslag som fagudvalget påtænker at fremsende til budgetkonferencen
21. juni 2024	Fagudvalgene afleverer budgetoplæg
Pr. 31. juli 2024	Budgetopfølgning til Byrådet
13. august 2024	Informationsmøde med Byrådet om budgetsituationen
20. august 2024	Økonomiudvalget afholder møde med HovedMED om budgetsituationen
26. og 27. august 2024	Der afholdes budgetkonference
27. august 2024	Budgetorientering til HovedMED, fag- og stabschefer samt pressemøde
Pr. 31. august 2024	Budgetopfølgning
17. september 2024	1. behandling i Byrådet
Pr. 30. september 2024	Budgetopfølgning
8. oktober 2024	2. behandling i Byrådet
Pr. 31. oktober 2024	Budgetopfølgning til Byrådet
Pr. 30. november 2024	Budgetopfølgning